

альний підхід до кожної особистості студента, стимулювання їхніх внутрішніх зусиль до загальнокультурного саморозвитку.

Широкі можливості організації й забезпечення загальнокультурної підготовки студентів вищого педагогічного навчального закладу закладені у змісті дисциплін гуманітарного циклу («Філософія», «Культурологія», «Українська мова», «Іноземна мова» тощо), вивчення яких забезпечує прилучання студентів до загальнолюдських цінностей, сприяє формуванню світогляду. Вивчення психолого-педагогічних дисциплін також має потенціал, використання якого сприяє підвищенню рівня загальної культури. Організація самостійної і виховної роботи студентів забезпечує створення умов для розширення досвіду їхньої культурологічної діяльності. Під час педагогічної практики майбутні вчителі мають можливості для апробування й власних культурологічних знань, формування умінь здійснювати формування загальної культури учнів.

Висновок. Отже, організація загальнокультурної підготовки студентів – майбутніх вчителів як складник його професійної підготовки в умовах вищого педагогічного навчального закладу вимагає підвищеної уваги з боку науковців щодо пошуку ефективних методів її здійснення, створення умов для підвищення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Гриньова В. М. Педагогічна культура майбутнього вчителя: Навчальний посібник для студентів, викладачів та вчителів / Валентина Миколаївна Гриньова. – Харків: ХДПУ, 1996. – 104 с.
2. Закон України «Про освіту» // Голос України. – 1996. – 25 квіт.
3. Иванова Т. В. Педагогические основы культурологической подготовки будущего учителя. Автореф. дисс... докт. пед. н./ Т. В. Иванова. – Волгоград, 2002 – 38 с.
4. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста: Метод. пособие /Н. Б. Крылова, – М.: Высш. шк., 1990.- 142 с.
5. Макаренко А. С. Избранные сочинения: в 8 т. / Антон Семенович Макаренко. – М.: Педагогика, 1984. – Т. 3. – 512 с.

*Д. І. Демченко,
пошукувач,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Стаття присвячена висвітленню педагогічної умови забезпечення ефективності формування іншомовної професійної компетентності майбутніх представників юридичної професії в процесі їхньої професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу

Статья посвящена характеристике педагогического условия обеспечения эффективности формирования иноязычной профессиональной компетентности будущих представителей юридической профессии в процессе их профессиональной подготовки в высшем юридическом учебном заведении

The article is devoted description of pedagogical condition of providing of efficiency of forming of foreign professional competence of future representatives of legal profession in the process of their professional preparation in higher legal educational establishment

Актуальність. Педагогічне забезпечення формування іншомовної компетентності майбутніх представників юридичної галузі в процесі професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу методологічно покладається на всі положення про цілісність педагогічного процесу і необхідність створення гуманістично-орієнтовної взаємодії викладачів і студентів, що потенційно несе в собі джерело інтенсивного саморозвитку студентів. При цьому важливо, щоб усі суб'єкти освітньої діяльності, викладачі й студенти, усвідомили необхідність спільної діяльності, взаємодії і здійснення навчання, розвитку і виховання в єдності, тобто реалізації процесу освіти як «освіти людини». У зв'язку з цим, необхідно розглянути педагогічні умови формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів у процесі професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу, створення й забезпечення яких сприятиме сформованості досліджуваного феномену.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні такої педагогічної умови формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів у процесі професійної підготовки як забезпечення іншомовної професійної спрямованості процесу навчання, виховання й організації самостійної роботи студентів вищого юридичного навчального закладу

Виклад основного матеріалу. Забезпеченню формування професійної іншомовної компетентності майбутнього юриста сприяє, на наш погляд, спрямованість на мотиваційну сферу студента, що передбачає спрямованість усіх засобів професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу на актуалізацію і динаміку даного особистісного феномена.

Важливою умовою формування професійної іншомовної компетентності майбутнього юриста є присутність двох провідних типів взаємозалежних мотивацій: навчальної і професійної. Необхідно враховувати, що у дорослих навчальна мотивація підпорядковується професійній, у зв'язку з чим науковцями вказується на необхідність «так організувати заняття, щоб навчальний матеріал був тісно пов'язаний з професійними інтересами, тобто максимально наблизити процес навчання до умов реальної діяльності дипломованих спеціалістів» [1, с.34]. Отже, під час організації і проведення навчальних занять з будь-яких дисциплін у вищому юридичному навчальному закладі доцільно використовувати завдання, що відобража-

ють реальні ситуації роботи спеціаліста, тобто «моделювати ... ситуації професійного спілкування, які сприяли б вирішенню студентами завдань мовного та професійного характеру» [1, с.34].

Дослідження мотиваційних факторів під час навчання студентів має величезне значення для наукової організації й оптимізації викладання дисциплін у вищому юридичному навчальному закладі. Знання мотивів, їх коригування сприятиме підвищенню ефективності навчально-виховної роботи і рівню викладання. Отже, перш ніж використовувати іноземну мову в процесі вивчення фахових дисциплін, необхідно спочатку вивчити реальну потребу студентів у знанні й використанні іноземної мови в майбутній професійній діяльності. Проведений аналіз результатів анкетування засвідчив, що у студентів-юристів є усвідомлена потреба застосування іншомовних знань у практичній професійній діяльності. Ця потреба пов'язана з широкими соціальними мотивами і реальною дійсністю, створенням спільних підприємств, появою закордонних юридичних фірм в Україні, необхідність і реальну можливість співпраці з іноземними колегами тощо.

Вченими доведено, що одним з шляхів підвищення мотивації до опанування іноземною мовою в немовному вищому навчальному закладі є професійна спрямованість. Так, на думку Г. Савченко [7], врахування професійних умінь, необхідних для здійснення професійної діяльності, і організація навчання таким чином, щоб студент оволодів іноземною мовою у процесі здійснення діяльності, наближеної до майбутньої професійної, є найперспективнішим напрямом підготовки спеціалістів у немовному вищому навчальному закладі.

Проблема професійної спрямованості знайшла своє відображення в низці праць з психології особистості. Так, спрямованість особистості розкривається як система спонукань, що визначає вибірковість відносин і активності людини. Домінуючі спонукання визначають основну лінію поведінки особистості. Характеризуючи спрямованість особистості, науковці виділяють і характеризують такі якості: рівень, широта, інтенсивність, стійкість, дієвість. Професійна спрямованість особистості виявляється в стійкому і сильному прагненні займатися певною професією й удосконалюватися в ній. Поряд з цим, серед широкої спрямованості великого кола інтересів у людини повинний бути центральний, провідний інтерес, спрямований на професійну діяльність.

Професійна спрямованість є одним з найважливіших завдань в процесі професійної підготовки до виконання в майбутньому професійних функцій, а навчально-виховний процес виступає провідним фактором професійної орієнтації. Як стверджують науковці, «кожна дисципліна робить свій внесок у справу професійної орієнтації, в тому числі й іноземна мова» [6, с.37]. Забезпечення професійної спрямованості викладання певної навчальної дисципліни – процес багатогранний, який потребує врахування низки специфічних факторів, а саме: усвідомлений підхід до викладання

предмету; індивідуальна робота з кожним студентом, опора на його самостійність; активізація знань, умінь і навичок, постійний акцент на професійну значущість іноземної мови, бачення перспектив її використання в науково-дослідницькій роботі [4].

Мотивацією під час опанування і використання іноземної мови в процесі професійної підготовки, передусім, є професійна потреба студента, що готується стати висококваліфікованим спеціалістом зі знанням іноземної мови. Тому однією з провідних особливостей організації процесу професійної підготовки є його професійно орієнтований характер, що відбивається у змісті та меті навчання, яка полягає в тому, щоб сформувати практичне володіння іноземною мовою як «вторинним засобом письмового та усного спілкування у сфері професійної діяльності» [8, с.79-80].

Формуванню професійної спрямованості особистості майбутнього юриста в процесі опанування і використання іноземної мови сприяє:

усвідомлений підхід до предмету, постійний акцент на професійну значущість іноземної мови у фаховій підготовці;

знання особливостей, схильностей, ідеалів студента, ґрунтуючись на яких викладач будує свою роботу з використання іноземної мови;

визначення для кожного студента системи перспектив у професійній галузі за умови використання іноземної мови.

Як стверджують науковці [5], професійна спрямованість дозволяє реалізувати основні функції використання іноземної мови в процесі професійної підготовки студентів вищих юридичних навчальних закладів:

1) пізнавальну (знання про світ, мову, країну мови, що вивчається; таким чином, забезпечується й формування соціокультурної компетентності майбутнього фахівця [3]);

2) регулятивну (взаємодії з іншими людьми, включаючи професійну сферу);

3) емоційно-оцінну (вираження думки, розвиток поглядів і переконань представника юридичної професії);

4) етикетну (уміння вступати в мовний контакт з іншими людьми, підтримувати дипломатичні правові зв'язки).

Іншомовна професійна спрямованість процесу навчання, виховання й організації самостійної роботи студентів вищого юридичного навчального закладу сприяє створенню і розвитку пізнавального інтересу, появі мотивації, робить процес професійної підготовки студентів більш ефективним.

У сучасній педагогічній науці існує багато визначень професійної спрямованості. Сюди можна віднести і професійне мислення, і професійну грамотність, і професійну орієнтованість, і навчання для спеціальних цілей. В дослідженні використовуємо термін «професійна спрямованість», що визначається як загальний напрям навчально-виховного процесу на підготовку студента до майбутньої трудової діяльності з обраної спеціальності.

Професійна спрямованість процесу професійної підготовки в вищому юридичному навчальному закладі з метою формування професійної іншомовної компетентності – це процес багатогранний, котрий вимагає врахування низки специфічних факторів як рушійної сили формування і розвитку інтелекту професійно-спрямованої особистості майбутнього фахівця юридичної сфери, а саме:

соціальних факторів, що відбивають потреби суспільства у фахівцях юридичної сфери високого рівня зі знанням іноземної мови, здатних використовувати ці знання в професійній сфері;

соціально-педагогічних факторів, пов'язаних з розвитком системи професійної юридичної освіти, що передбачає формування професійно спрямованої особистості майбутнього фахівця;

педагогічних факторів, що обумовлюють спільну активну діяльність викладача і студента під час формування майбутнього фахівця юридичної сфери;

психолого-педагогічних факторів, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю з формування творчого мислення і професійної мотивації, а також інформативність і актуальність змісту матеріалу, зв'язок з юридичною професією, усвідомлений підхід до вивчення дисциплін, індивідуальна робота з кожним з формування професійної мотивації і професійного творчого мислення, розвиток професійної значущості і перспектив використання іноземної мови в майбутній професійній юридичній діяльності.

Соціально-економічні і політичні фактори визначають пріоритети у виборі іноземної мови і потреби в практичному використанні мови як засобу повсякденного і професійного спілкування. Чим вищими в суспільстві є потреби в нових професійних, особистих, культурних, наукових контактах з носіями іноземної мови, з досягненнями культури різних країн і чим реальнішою є можливість реалізувати ці контакти, тим, природно, вищим є статус іноземної мови як засобу спілкування і взаєморозуміння. Так, статус англійської мови стає значущим внаслідок певних факторів, характерних для сучасного суспільства: розширення економічних, політичних, культурних зв'язків між країнами; доступу до великого інформаційного багатства за допомогою міжнародних засобів масової комунікації; міждержавної інтеграції в галузі освіти.

Використання іноземної мови на рівні міжпредметних зв'язків в дослідженнях часто висувається як педагогічна умова, що забезпечує ефективність процесу навчання різних дисциплін. Міжпредметна координація як «постійний динамічний багатосторонній зв'язок у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням та фахових дисциплін, що виступають замовниками спеціальної лексики, необхідної для іншомовного професійного спілкування, якого мають навчати викладачі на заняттях з мови» [2, с.15] сприятиме формуванню когнітивного і діяльнісного компонентів іншомовної компетентності майбутнього юриста.

Впровадження міжпредметної координації у навчання іноземної мови та фахових дисциплін з забезпеченням професійної іншомовної спрямованості створює передумови для формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів за рахунок зростання інтересу та підвищення мотивації до іншомовної професійної підготовки.

Іншомовна професійна спрямованість процесу виховання студентів вищого юридичного навчального закладу передбачає організацію виховного процесу за різними напрямками (моральне, правове, комунікативне тощо) з використанням іноземної мови. Як засоби виховання студентів вищого юридичного навчального закладу з метою формування професійної іншомовної компетентності необхідно використовуватися просвіту в процесі позанавчальної роботи студентів, основними напрямками якої є інформування студентів шляхом організації і проведення бесід на правові теми іноземною мовою, роботи клубів з вирішення міжнародних правових проблем, проведення конкурсів, круглих столів, прес-конференцій, диспутів, вікторин, робота прес-центрів тощо.

Крім навчання, організації вихованої роботи студентів з метою формування професійної іншомовної компетентності в процесі професійної підготовки в умовах вищого юридичного навчального закладу необхідно широко використовувати можливості самостійної роботи студентів, вимоги до організації якої підвищилися на сучасному етапі у зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу. Метою організації самостійної роботи є формування самостійності студента, його знань, умінь, навичок, що здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Іншомовна професійна спрямованість організації самостійної роботи студентів вищого юридичного навчального закладу передбачає спрямованість самостійної роботи студентів на використання іноземної мови під час підготовки до навчальних занять з різних дисциплін, самостійної підготовки і організації виховних заходів з використанням можливостей іноземної мови, інформації іноземною мовою тощо.

Висновок. Отже, процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів буде ефективним за умови забезпечення іншомовної професійної спрямованості процесу навчання, виховання й організації самостійної роботи студентів вищого юридичного навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Бородіна Г.І., Співак А. М. Шляхи реалізації комунікативного підходу при навчанні дипломованих спеціалістів професійного іншомовного спілкування // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: Наукові дослідження. Досвід. Пошуки: Зб. наук. пр. / Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Х.: Константа. – Вип.10. – 2006. – С.31-40.
2. Гришкова Р. О. Педагогічні засади формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки / Р. О. Гришкова: автореф. докт. дис. 13.00.04. – К., 2007. – 36 с.

3. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: Монографія. / Раїса Олександрівна Гришкова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
4. Зарайский А. А. Профессиональная направленность обучения иностранным языкам аспирантов и соискателей неязыковых вузов // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе. Тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 14-15.
5. Мизюрова Э. Ю. Гуманитарная подготовка студентов при обучении иностранным языкам. // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе. Тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 25-26.
6. Протасова Н. А. Профессиональная направленность в процессе обучения чтению газет в неязыковом ВУЗе // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе: тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 37-38.
7. Савченко Г. П. Методика обучения профессионально ориентированному общению студентов-юристов / Г. П. Савченко // Методика обучения иностранным языкам в системе непрерывного образования: Сб. науч. трудов. – Мн.: Вышэйша шк., 1991. – 146 с.
8. Телященко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в неможливо вузі// Теорія та практика державного управління: [Збірник] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т [Редкол.: Г. І. Мостовий та ін.]. — Вип.4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Х: Магістр, 2003. – С.78-81.

А. В. Шадріна,
пошукувач,

**Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Дана стаття присвячена виявленню оптимальних умов успішності розвитку креативного потенціалу майбутніх вчителів шляхом теоретичного обґрунтування необхідності удосконалення змісту загальноправових дисциплін

Данная статья посвящена выявлению оптимальных условий успешности развития креативного потенциала будущих учителей путем теоретического обоснования необходимости усовершенствования содержания общеправовых дисциплин

This article is devoted to defining of optimum terms of successful development of creative potential of future teachers by the theoretical ground of the necessary improvement of maintenance of the general law disciplines

Актуальність проблеми. У сучасних умовах, коли провідним завданням освіти є забезпечення різнобічного розвитку особистості, здатної до адекватної орієнтації в потоці наукової інформації, який постійно